

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 80 pett v rvt à Din 2, do 100 vrt à Din 2.50, od 100 do 300 vrt à Din 3, večji inserati pett v rvt à Din 4.— Popust po dogovoru, inserati davek posebej. — »Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 14.— Rokopis se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNISTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefoni št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slovenski trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Pred usodno otvoritvijo ceste skozi Birmo

Medtem ko izjavlja japonsko zunanje ministrstvo, da v Tokiu ne bodo podvzeli nobene protiakcije zaradi sklepa angleške vlade, vali japonski tisk vso krivdo za bodoče dogodke na Anglijo — Diplomatska aktivnost v Washingtonu

Tokio, 10. okt. s. (Ass. Press) Zastopnik japonskega zunanjega ministrstva je izjavil snoči novinarjem, da ne pripravlja japonska vlada nobene protiakcije zaradi sklepa angleške vlade o zopetni otvoritvi tranzitnega prometa skozi Birmo na Kitajsko.

Angleško tolmačenje

London, 10. okt. s. (Reuter) V merodajnih angleških krogih je bila snočna izjava japonskega zunanjega ministrstva, če da ne bo Japonska zaradi otvoritev ceste skozi Birmo podvzela nobene protiakcije, sprejeta z vso rezervo. Zdi se, da bi bilo mogoče izjaviti tolmačiti v tem smislu, da ne bo Japonska podvzela proti cesti skozi Birmo takih ukrepov, ki bi priboljšali angleški teritorij ali angleške interese. Japonska akcija bi se torej omejila samo proti kitajskemu delu ceste.

Japonski tisk o angleškem sklepu

Tokio, 10. okt. s. (Stefani) Japonski listi pravijo v svojih komentarijih k otvoritvi ceste skozi Birmo med drugim, da so bile vse nevarnosti takega sklepa za Japonsko izločene že z vkorjanjem japonske vojske v Indokino. Zato tolmačijo listi stališče angleške vlade bolj kot angleško sovražno gesto proti Japonski, nego kot ukrep, ki bi mogel imeti praktične vrednosti.

List »Jomuri Simbun« piše, da po prihodu japonske vojske v francosko Indokino Japoncem ne bo težko preprečiti prometa iz Birmi na Kitajsko. S svojo odločitvijo kaže Anglija samo, da hoče Japonsko izzivati. Težko je povedati, pravi list, kakšne bodo posledice te angleške politike, v vsakem primeru pa bo zanje odgovorna Anglija, kar koli naj se zgodi.

List »Asahi Simbun« pravi, da lahko Japonska, odkar so njene čete v Indokini, bodo posledice te angleške politike, v vsakem primeru pa bo zanje odgovorna Anglija, kar koli naj se zgodi.

List »Niči Niči« po pripominja, da so po odločitvi vlade, da odpre pot skozi Birmo, izginili vsi izgledi za pogajanja med Japonom in Anglijo.

Tokio, 10. okt. s. (Ass. Press) Poluradni japonski tednik »Japan Times«, ki izhaja v angleščini, komentira odločitev angleške vlade o zopetni otvoritvi ceste skozi Birmo ter pravi, da je ta sklep nerazumljiv in pomeni, da se Anglia moralno postavlja v fronto proti Japonski. Sicer pa izraža list mnenje, da otvoritev poti skozi Birmo nima mnogo pomena za Kitajsko in da na ta način Cungkingu ne bo mnogo pomagano. Odkar so japonske čete v francosko Indokino, pravi list, se je pomen ceste skozi Birmo popolnoma spremenil.

List prihaja do zaključka, da se bosta London in Washington sporazumela še za povečan gospodarski pritisk proti Japonski, pravi list, se je bodo ceste skozi Birmo, izgledi za pogajanja med Japonom in Anglijo.

Tokio, 10. okt. s. (Ass. Press) Poluradni japonski tednik »Japan Times«, ki izhaja v angleščini, komentira odločitev angleške vlade o zopetni otvoritvi ceste skozi Birmo ter pravi, da je ta sklep nerazumljiv in pomeni, da se Anglia moralno postavlja v fronto proti Japonski. Sicer pa izraža list mnenje, da otvoritev poti skozi Birmo nima mnogo pomena za Kitajsko in da na ta način Cungkingu ne bo mnogo pomagano. Odkar so japonske čete v francosko Indokino, pravi list, se je pomen ceste skozi Birmo popolnoma spremenil.

List prihaja do zaključka, da se bosta London in Washington sporazumela še za povečan gospodarski pritisk proti Japonski, pravi list, se je bodo ceste skozi Birmo, izgledi za pogajanja med Japonom in Anglijo.

Kitajci o pomenu ceste skozi Birmo

Cungking, 10. okt. s. (Ass. Press) Tukajšnja kitajska radijska postaja je počala snoti v svoji angleški oddaji obsežen poluradni kitajski komentar k otvoritvi ceste skozi Birmo.

Kitajska, je dejal napovedovalec, je hvaljena Anglija za njeno stališče in se zaveda važnosti te odločitve. Pot skozi Birmo je velikega pomena. Res je pred japonsko invazijo francoske Indokine še samojhen del prometa skozi Birmo, dokler je bila ta pot še odprtta. Ta pot je namreč daljša in dražja, nego ona skozi Indokino. Toda sedaj je pot skozi Indokino zaprta in tako lahko Kitajska edino skozi Birmo dobiva petrolej, železo, jeklo in druge nujno potrebe surovine. Tako bo pot skozi Birmo odprtta, bo Kitajska izrabila njenjo kapacitet do skrajnih mej. Japonci bodo cesto nedvomno napadli iz svojih oporišč v francoski Indokini. Toda leta 1938 niso z velikimi letalskimi napadi mogli Japonci nad 1000 km dolge železniške proge iz Kantonja proti severu nikdar prekiniti za več nego 36 ur. Cesto pa je še mnogo laže popraviti nego železniško progo.

Kitajska se je vedno smatrala kot priznatev Anglije, pravi kitajski radio daje. Ko je Anglia odredila zavtoritev ceste skozi Birmo pred tremi meseci, so se Kitajci zavedali, da se je to zgodilo zaradi resnega položaja Anglije. Vendar pa je tedaj ta odločitev angleške vlade vodila do najtemnejših ur v kitajsko-angleških odnosih. Sedaj pa sta Kitajska in Anglia iz te krize izšli ojačeni.

Napovedovalec je dalje izrazil mnenje, da Japonska že usmerja svoje poglede na angleške kolonije na Daljnem vzhodu in da je pričakovati napada nanje. S skrivnostjo berlinskega pakta je po kitajskem mnenju Japonska pokazala, da sama ne more končati vojne na Kitajskem v svojo korist.

Cungking, 10. okt. s. (Ass. Press). V kitajskih krogih pričakujejo, da bodo japo-

ska letala sedaj takoj z vsemi silami napadla cesto iz Birmi, da onemogočijo promet po njej. Cesta vodi večinoma skozi gorato ozemlje in je bila zgrajena z velikimi napori. Pri delih so sodelovali tudi otroci in žene.

Cangkajškov proglaš

Cungking, 10. okt. AA. (Reuter) V poslednjih dneh vladu v Washingtonu velika diplomatska delavnost. Predsednik Roosevelt, Cordell Hull in Sumner Welles sprejemajo inozemske diplome, predsednik države pa poleg tega konferira s predstavniki vojske o položaju na Dalnjem vzhodu. Iz Sanghaja javlja, da je tam 100.000 Američanov, ki bi morali zapustiti svoje imetje in se vrnili v Ameriko. Tisk predvideva možnost angleško-ameriške blokade Japonske.

Washington, 10. okt. AA. (Stefani) V poslednjih dneh vladu v Washingtonu velika diplomatska delavnost. Predsednik Roosevelt, Cordell Hull in Sumner Welles sprejemajo inozemske diplome, predsednik države pa poleg tega konferira s predstavniki vojske o položaju na Dalnjem vzhodu. Iz Sanghaja javlja, da je tam 100.000 Američanov, ki bi morali zapustiti svoje imetje in se vrnili v Ameriko. Tisk predvideva možnost angleško-ameriške blokade Japonske.

Washington, 10. okt. br. (U. P.) Snoč je imel ameriški finančni državni tajnik Morgenthau daljšo konferenco s šefom generalnega štaba ameriške vojske generalom Marshallom in predsednikom nacijalnega odbora za oboroževanje Knudsenom. Nato je sprejel zastopnika angleške komisije za nakupovanje vojnega materiala v Zedinjenih državah. Kolikor je bilo mogoče izvedeti v poučenih diplomatskih krogih, sta se oba razgovora nanašala na povečanje ameriških vojnih dobor Veliki Britaniji, ki ga je napovedal tudi predsednik Roosevelt v svoji izjavi novinarjem, ki jim jo je dal pretekl petek.

Vojnaška pripravljenost Zedinjenih držav

New York, 10. okt. s. (Reuter) United Press pravi v poročilu o razpoloženju v Zedinjenih državah, da ni bilo ogroženje v Ameriki proti Japonski nikdar večje nego sedaj, vse odkar so Japonci leta 1937 potopili ameriško tonpircarko »Panoramic«. Ameriški listi izražajo zahtevo, naj se Zedinjenje države blokirale Japonsko in se zavzemajo za popolno kooperacijo z Anglijo proti Japonsku.

United Press pravi dalje, da se vsakdo v Zedinjenih državah zaveda, da Zedinjenje države niso niti v mislih niti v dejanjih neutralne. Vsakdo se veseli tega. Uvedba vojske dolžnosti, mobilizacija nacionalne garde, ogromna naročila za ameriško vojsko, vse to je povzročilo, da so danes Zedinjenje države boljše vojsko pripravljene nego kdajkoli prej. Moč ameriške industrije je ogromna. Proizvodnja vojne industrije se pospešuje in učinek tega se bo prav kmalu pokazal.

Glede notranjopolitičnega položaja v Zedinjenih državah pravi poročilno United Press, da je glavna karakteristika sedanjega položaja samo vprašanje, s kakšno večino bo predsednik Roosevelt zmagal pri bližnjih predsedniških volitvah.

Nemška sodba

Berlin, 10. okt. s. (Stefani) Tukajšnji merodajni politični krogi označujejo odločitev angleške vlade o otvoritvi poti skozi Birmo kot nov znak nespameti angleških odločilnih krogov. Priponinajo, da izčrpani vojski maršala Cangkajška s tem ukrepopi bo na nič pomagano. Ceravno Japonska dosegla proti novemu angleškemu izzivanju še ni uradno reagirala, poudar-

ja.

V Londonu se sedaj nadajajo, da bo morado nagli nadaljni razplet položaja, ki ga je pričakovati, pristil Rusijo, da bo moral napotiti pravbo barvo s čimer bi bila med činitelji, ki bodo odločili o nadaljnji usodi položaja v Sredozemskem morju, izločena največja neznanka.

Prav, posebno pozornost pa posvečajo velikemu zunanju političnemu gorovu japonskega zunanjega ministra Macuoka, ki ga ponosno nosi v obveznih izvečkih.

Pri tem listi zlasti podstavljajo njegovo izjava, da bi pomenil vsakršen konflikt med Japonsko in Rusijo v današnjem položaju zgolj delo v interesu tretjih držav ter da bi Japonska in Sovjetska unija s takim medsebojnim zapletom hodili samo za druge v ogenj po žerjavico.

Kar se tiče položaja v Sredozemljiju, prispijejo v angleških krogih prav poseben ponem stališču, ki ga bosta dokončno zavzeli Rusija in Turčija. Ceprav se misli, da bosta Rusija in Turčija še danaj ostali neutralni, vendar v Londonu ne vidijo, da bi imela morebitna italijansko-nemška ofenziva v vzhodnem delu Sredozemja kakje posebne izglede na uspen. V Londonu zaključujejo sprito razvoja položaja v zadnjih dneh, da bodo najbrže že v kratkem na Sredozemlje nastopili nemirni časi.

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta,

telefoni št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65;

podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.

SLOVENJ GRADEC, Slovenski trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351.

Nadalje podpirajo moskovski listi tisti del govora japonskega zunanjega ministra, kjer je slednji naglasil, da pakt treh velesil nikakor nima namena posegati v odnosu na druga država, kakor da je Anglia prelomila svojo neutralnost v kitajsko-japonskem konfliktu.

Konference v Washingtonu

Washington, 10. okt. AA. (Stefani) V poslednjih dneh vladu v Washingtonu velika diplomatska delavnost. Predsednik Roosevelt, Cordell Hull in Sumner Welles sprejemajo inozemske diplome, predsednik države pa poleg tega konferira s predstavniki vojske o položaju na Dalnjem vzhodu. Iz Sanghaja javlja, da je tam 100.000 Američanov, ki bi morali zapustiti svoje imetje in se vrnili v Ameriko. Tisk predvideva možnost angleško-ameriške blokade Japonske.

Washington, 10. okt. br. (U. P.) Snoč je imel ameriški finančni državni tajnik Morgenthau daljšo konferenco s šefom generalnega štaba ameriške vojske generalom Marshallom in predsednikom nacijalnega odbora za oboroževanje Knudsenom. Nato je izjavil novinarjem, da bi treba povečati upati na popustitev zračnih napadov ter na izglede da bi bila nevernost nemške invazije za minila.

London, 10. okt. s. (Ass. Press). V tukajšnjih sovjetskih krogih so včeraj zagovarjali ameriški novinarji, da bi Rusija pozdravila bližnje v Zedinjenih državah, da pa bi treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

London, 10. okt. s. (Stefani). United Press poroča, da je v torek odhajajoči japonski veleposlanik v Moskvi Ali Hajdar Aktaj, ki se vrača v Moskvo, ker je vladil podporočilo. Je izjavil novinarjem, da je treba poudariti pomen obranitve sedanjih prijateljskih vezi med Turčijo in Rusijo.

Maribor spominu kralja Aleksandra I.

Spominska svečanost v Sokolskem domu je bila lepa počastitev kraljevega spomina

Maribor, 9. oktobra

Maribor je tudi letos pokazal svojo zvestobo spomini velikega kralja Aleksandra I. Zedinitevja, svojo toplo hvaljenost mučniškemu kralju, ki je tako edovsko miliši in skrbel za našo severno mejo. Zadnji Mariborčani so v duhu pohiteli na Oplenac, zadnje počivališče ljubljenega vladarja.

Zalnimi cerkvimi opravilom v pravoslavnih in starokatoliških cerkvih je prisostoval poleg predstavnikov vojaških in civilnih oblastev, uradov, ustanov, zavodov in nacionalnih društva mnogočlena domoljubnih Mariborčanov. Glavna spominska prireditve, na kateri se je nočoj zbral ves nacionalno zavedeni Maribor, pa je bila komemoracija v Sokolskem domu. Dvorana je bila v črnnini, nad odrom je bila podoba nezabrnega kralja. Komemoracijo v nabitu polnem matičnem Sokolskem domu je predvodil profesor prof. Vrabca ubranio zapelo »Večnaja ti pamjet», nakar pa je članica

družstvi. Vse mariborske nacionalne organizacije so pozvale svoje članstvo, da se polnoštivno udeleži nočnega komemoracije v Sokolskem domu. Razpoloženje in potek sta pokazala, kako toplo utripuje zavetno srce Maribora za ideale pokojnega kralja Aleksandra I., za srečo in veličino prevzetenega kraljevskega doma, predvsem našega mladega, ljubljenega, kralja Petra II., ki je poklican, da sprejme dragoceno dediščino svojega velikega očeta. Izobraženec, delavci, starejša generacija, mladina — vsi so bili nočoj združeni v mislih na naš Oplenac, na grozen dogodek pred 6 leti, ki nas je oropan najdražjega, kar smo imeli.

Pred kraljevim likom, okrašenim s cvetjem in zelenjem, so se razvrstila zastopava posameznih društev praporji, tako da je vsa tribuna tvorila zaokroženo celoto. Uvodoma je Mariborsko pevsko društvo pod vodstvom prof. Vrabca ubranio zapelo »Večnaja ti pamjet», nakar pa je članica

Narodnega gledališča gdč. Elvira Kraljeva zanosno deklamirala priložnostno pesem, posvečeno spomini blagopokojnega kralja. Potem ko so pevci spet zapeli že sledila spominska beseda sokolskega prosvetnika dr. Igorja Rosine, ki je v svojem globoku zajetem spominskem govoru nanzal več spominov na pokojnega kralja Mučenika. Zaključil je z besedami, da se vse naše misli v vsem ognjenju neizbrisne domovinike ljubezni oklepajo njegovega prvorodenca kralja mladega kralja Petra II. Slava kralju Mučeniku Aleksandru I! Sokolski Zdrovamo našemu mlademu kralju Petru II.

Po zaključnih besedah govornika, katerim se je soglasno odzvala velika množica, so pevci zapeli državno himno, s čimer je bila sokolska komemoracija zaključena. Maribor, najsevernejša sokolska postojanka v naši državi, se je v zso pieteto poklonil spomini našega največjega borca za našo nacionalno in državno svobodo.

vorni in prijazni kar se da. Franc Krajnc je bil zelo prijetno presenečen od tako iubinovih spremjevalcih. Doma pa ga je čakalo drugo presenečenje, ki pa ni bilo prijetno. Ko se je hotel prepričati, koliko je na uri, je ugotovil, da mu je zmanjšala na poti iz Studencov v Radvanje. Sedaj bi spet rad srečal tiste tri mladenče, ki bodo najbrž poizkusili s srečo še drugod.

— Porocila sta se po pravoslavnem ceremoniju obredu železniški uradnik Jakob Litar in dipl. gradbeni tehnikarja Zofija Rebec. Novoporočenemu iskreno čestito.

— **Zajeti strahovalci Maribora.** Neštečenim lomljom tativ in bilo v zadnjem času v Mariboru. Tatinski zlikovci so se nedavno spazili skozi pritično odprtvo okno v stanovanju in odnesli, kar jim je prišlo pod roke. To je da sklepali, da gre za organizirano tatinsko v ilomljskem društvu, pred katero ni bilo nič varnega. Po daljšem opazovanju se je posrečilo policijskemu agentu Francu Lakoviču zajeti glavna člana te družine nekega Alberta J. in Ivana K. Oba sta še mladotletna, prav takoj njuni pački, ki bodo tudi kmalu na varnem. Ta družina pokvarjenih mladletnikov ima na vesti okoli 20 volumnih tativ in volumn. Oba aretiranca sta priznala celo vloome in tativne, za katere policija sploh še ni prejela nobene prijave. Priznala sta, da so ukradene predmete sproti prodajali po begatelnih cenah. Mariborčani so si ob zajetu nevarne družine precej oddahnili.

— **Mojstrska izpitna predavanja v Mariboru.** Mariborska poslovvalnica Zavoda za pospeševanje obrta Zbornice TOI priredi v kratkem mojstrska izpitna predavanja. Interesenti naj se prijavijo v pisarni poslovvalnice v Vetrinjski ulici 11/I med dopolnitskimi uradnimi urami, kjer dobe eventualna nadaljnja pojasnila.

— **Nov grob.** V splošni bolnični je umrl upokojeni železničar Josip Janežekovič, star 63 let. — Žalujčim svojem globočko sojazje!

— **Nočno lekarniško službo.** Imata tekoči teden Vidmarjeva dvornih lekarov pri sv. Arehu na Glavnem trgu, tel. 20-05, in Savostova magdalenska lekarna na Kralja Petra trgu 3, tel. 22-70.

— **Studenška občinska uprava.** poziva rezervne podnarednike s svojega področja, ki so se udeležili bojov za osvobajenje, da se čimprej prijavijo zaradi napredovanja v čin rezervnega narednika.

— **Ženska, ki je ustrašovala moškega.** Ana Piberšek, preužitkarica v Zgornji Bistrici, in delavec Jože Flis stanuje pod eno streho. Pred kratkim je prišel Flis takole proti polnoči domov in že zunaj

kričal in grdo zmerjal Piberškovo. Ker le ni nehal, je vstala, šla ven in kalica nočnega miru trdo prijela za vrat in ga ko snop vrgla po tleh, in sicer s tako silo, da je moral v bolnico. Zdaj pa gre za vprašanje, kdo od oben se bo moral zaradi tega nočnega dogodka braniti pred kazenskimi posedicami.

— Se se lahko abonirate! Ker bo otvoritev sezona šele v soboto 12. t. m., je se vedno čas, da si zagotovite v gledališču abonma, ki omogoča pod zelo ugodnimi pogoji obisk vseh novih naših studiranih del bo-

— **Bridka učoda mlade slaboumnice.** Če bi bil mogoč opis, kakor se je dejano vršilo, bi bilo na obe strani — prezačlost. Zato kolikor mogoče na kratko, suh dogodek v obzirni obliki. Zgodilo se je to v znamenju kraju pod južnim Pohorjem. V nej družini imajo nad 30 let staro hčer, sicer naravno razvito, toda že od otroške bolezni — slaboumne. Dogodek služi kot svarilo, da bi jo starši ne smeli pustiti nikam samo od doma. To pot ni bilo daleč, tam pri vodi, toda že to bi ne smelo biti. Prišli so mimo trije mladenčki: dva šele po 14 let, najstarejši jih ima 17. In zgodilo se je, kar bi se ne smelo; ne zaradi javnega onečaščenja slaboumnice, a morda še manj zaradi prvega pada nedozoreli mladinci. Tu imamo izmed vseh vzgojnih vprašanj naše mladine najbolj kočljivo, a pri njej ne najbolj zanemarjeno: spolno vzgojno vprašanje!

V vinskih goricah vino po 20 din

Tako slabe vinske letine, kakor bo letošnja, ne pomnijo niti najstarejši vinogradniki

Gornja Ragona, 9. oktobra
Kakor da je to leto vse zakleto proti nadaljnemu obstoju vinogradništva, tarajajo in obupujejo zlasti mali vinogradniki in viničarji. Približava se le Terezija, oznanjevalka traktatev, toda grozje po tršju je se drobno in zeleno ter ne more dozoret. Vremenske neprilike skozi vse leto so prizadejale po tukajšnjih vinogradnih občutno in nepravljivo škodo. Spomladi zaradi dolgotrajne hude zime je prizadeta trta se ni mogla popraviti, ko je že v maju nastopilo deževje, ki je uničevalo in uničevalo pridelek se sedaj. V poletnih mesecih tudi številno škropljene ni monogo zaledilo in kolikor ni bilo uničenega po pernospori in odijlu ter toči, ne more sedaj dozoret. Rane vrste so pričele gniti, pa tudi ptice so uničile preciščen dei trgtave inako upoštevamo pri tem še škodo pozemskih škorcov - tativ, ostane vinogradnik le pičel pridelek.

Nekateri vinogradniki so s trgtavijo rahn v vrst, že pričeli ter se je pokaralo, da kdor je trgal po prej, je imel kvantitativno večji uspeh, oni pa, ki berejo še sedaj, so kvantitativno na slabšem, zato pa kvantitativno na boljšem. Tako je n. pr. moštva tehnika pri specijali dosegla celo do 20 stopenj, poprej pa jedva 14 do 16 stopenj sladkorja. Da dvignejo stopnje, so že pričeli naročevati vinogradniki sladkor za sladkanje, sicer bo letošnji pridelek prava kislka. Za pozne vrste je se vedno zadnja tolazba vest, da bo baje oktober v drugi polovici lepih in topnejših. Toda tudi tem napovedim že malokord začuna, ker se pač letos skozi vse leto niso obnesle niti za 24 ur vprijet. Večji vinogradniki so sklenili odložiti glavno trgtave vse do konca meseca oktobra, dočim manjši jedva čakajo, da rešijo to, kar je še sedaj na trstu, ne ozirajo se na tozadne zakone odredbe o pričetku trgtave in tudi ne na kvalitetno.

Tako neugodne vinske letine, kakor to leto kaže, ne pomnijo niti najstarejši vinogradniki; zato nikakor ni čudno, da zre vsakdo s strahom in obupom v bodočnost iz enostavne bojazni, da z bore obetačišči kipnikom za letošnji pridelek ne bo mogel kriti niti obdelovalnih stroškov in

ogromnih davščin, ki ga tarejo, kamoli, da bi v tej stalno naraščajoči draginji oblikel sebe in svojo številno družino. Kakor za malega vinogradnika, tako pomeni letošnja trgtave tudi za obubožane viničarje slab obračun in s tem v zvez veliko bedo, ker navadno vsak gospodar uravna svoj tozadni obračun z viničarjem v skladu z dosegom letino in uspehom. Poprej na nekaterih krajih skrbno obdelani vinogradi, katerih ni zajela toča, so do nedavnega kralje Še obilen pridelek, katerega pa sedaj uničujejo neprestane nevinje. Tako je uničila precejšnje pridelke ploha in neurje slobodnega jutra, ko je med hidrim našim tudi treskal. Le malo je še ostalo zdravega gredia, ki bo zdržalo odlašano trgtave, če se vreme v oktobru še za nekaj dni zboljša.

Radi slabajoče vinski letine so zaloge starih vin v zadnjih dveh tednih dosegeli nevernadavno visoke cene, celo do 12 din v prodaji na debelo. Da pa zalog malih vinogradnikov nima, je jasno, ker jedva čaka, da vnovči svoj boren pridelek takoj od prese po sramotno nizkih cenah, večji vinogradniki pa bodo s svojimi zalognimi dosegli kar lepe doblike. Ta porast cen vinskih zalogam seveda v neurje slobodnega jutra, ko je med hidrim našim tudi treskal. Le malo je še ostalo zdravega gredia, ki bo zdržalo odlašano trgtave, če se vreme v oktobru še za nekaj din zboljša.

Največjelež vinogradnikovo delo se spreminja letos zaradi skrajno neugodnih vremenskih neprilike skozi vse leto v najbolj žalostno in neugodno vinsko letino, kakršnih ne pomnijo najstarejši vinogradniki. Prejšnja leta so se zlasti mali vinogradniki že med letom zadolžili na račun jesenskega pridelka z nakupom raznih živiljenjskih potrebsčin, toda letos so tudi trgovci prenaleheli s temi krediti. Zato ni čuda, da ljudstvo v tukajšnjem vinorodnem okolišu niti najmanjje in oskrbljeno za zimo z obliko obuvalom in ne kurivom, da ne naštevamo še ostalih živiljenjskih potrebsčin. Nujočo potrebno bi bilo, da oblasti za obupen položaj našega vinogradnika pri predpisu ogromnih davščin upoštevajo že sedaj in ne še naslednja leta.

Cene drva so maksimirane Razglas sreskega načelstva Maribor levi breg

Maribor, 9. oktobra
Na podstavi uredbi o maksimiranju cen drva za kurjavo Sl. novine kraljevine Jugoslavije z dne 25. julija 1940 štev. 168 odloča sresko načelstvo Maribor levi breg sledi najvišje cene za prostorni meter drva.

Za področje vseh občin sreza Maribor levi breg razen občine Koščaki, Kamnicka in Št. Ilj v Slov. goricah za bukove cepanicce:

I. vrste 135, II. vrsta 125, III. vrsta 115 din.

Za bukove okroglice, klade in drva iz drugega lesa se določa cena, kakor je gori navezeno. V dolegenih cenah so vključeni nakladaini in izkladaini ter prevozni stroški za postavitev drv od proizvajalca ali preprodajalca na dom kupca, razen za drva, ki se dobavijo izven območja občin Koščaki in Kamnicka. Pri teh drvih je dovoljeno zaračunati 35. — din stroškov za postavitev na dom kupca. Stroški zaganja ne smejo presegati 12 din za prostorni meter.

Za občino Št. Ilj v Slov. goricah bukove cepanicce fr. wagon postavljen na postajo Št. Ilj v Slov. goricah.

I. vrsta 135, II. vrsta 125, III. vrsta 115 din.

Za bukove okroglice, klade in drva iz drugega lesa se določa cena, kakor je že zgoraj navedeno. Pri stroških za postavitev drv na dom kupca je dovoljeno zaračunati 25. — din za prostorni meter.

Pri stroških za postavitev drv od proizvajalca ali preprodajalca na dom kupca, niso pa všeti stroški zaganja, ki ne snejo biti višji od 10. — din za prostorni meter. Pribitek vsled obročnih plačil drv na mesec ne sme

Marioborske in okoliške novice

— No, vendar... že precej čase je poteklo, kar je marioborska mestna občina prodala Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani in po precej ugodnih pogojih zemljišče med Bergovim dvorcem na Glavnem trgu in državnim mostom. Večkrat so že napovedovali pridelek gradnje, pa brezuspešno.

Kakor se čuje, bodo sedaj še pred nastopom zime priceli z gradnjo temeljev in kletnih prostorov, nakar bodo spomladi nadaljevali z gradbenimi deli. Novo poslopje bo petnadstropno. V pritličju bodo poslovni prostori, v nadstropjih pa stanovanja.

— Proračunska seja sreskega cestnega odbora v Mariboru bo 15. oktobra s pričetkom ob 10. uri dop. Seja bo v posvetovalnicu na Koroski cesti 26.

— Osebna vest. Vojaskemu atašemu pri jugoslovenskem poslanstvu v Rimu je predljen major g. J. Rijavec, po rod iz Maribora, ki je doslej služboval v Beogradu.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda din 1. — davek posebej.

Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO

Beseda 50 par. Davek posebej.

Najmanjši znesek 8. — din

ZA VSAKO PRILIKO

najboljša in najcenejša oblačila

si nabavite pri

PRESKER

Sv. Petra cesta 14

Poslužite se

malih oglasov

▼

Slov. Narodu

ki so

najcenejši!

POHISTVO

po naročilu, vsakovrstne stole,

poltiram oprave, vsa popravila

najcenejše: ZORMAN, Breg 14

1772

POUK

Kakor da se godi ljudem še vedno predobro...

Tudi dandanes, ko mnogi že pošteno stradajo, segnije v naših gozdovih mnogo užitnih gob

Ljubljana, 10. oktobra
Gozdovi so pri nas povsod ljudem odprt. Tudi v okolici Ljubljane nihče ne izgana ljudi iz gozdov, le v rožničkih gozdovih mora čuvati pogosto dopovedovati nabiralcem suhljadi, da ne smej rabiti žage in sekire. Nihče pa ne preganja gobarjev in ne nabiralev kostanja. Pri nabiranju kostanja delajo nekateri sicer škodo, ker lomijo vejo in klestijo še nezreje ježice, vendar jim nihče ne omujejo svobode. Če pa nihče ne izgana ljudi iz naših gozdov, bi bilo skoraj potrebno, da bi jih podili v gozdove nabirat gobe. Zlasti dandanes, ko so živila tako draga, da revnjevi ljudje v pravem pomenu besede stradajo, se človeku tudi vprav greh, da zgnije v gozdovih toliko gob samo zaradi neznanja ljudi.

Pri nas, namesto, da bi propagirali nabiranje in konzerviranje gob kvečemu svranno pred njimi, češ gobе so zelo nevarne, ker so strupene. Zastrupitev z gobami, ki so sicer zelo redke, veljajo za največjo senzacijo in nudijo vselej priliko, da časopis je bolj zastraši ljudi pred uživanjem gob. Ob takšnih prilikah ljudje navadno ne zvedo, s kakšno vrsto gob se je bolnik zastrupil; pogost se namreč pripieta, da se ljudje zastrupijo z užitnimi vrstami gob, ker jede postane goba jedi; ali ker uporabljajo že gnele gobе za jed. Zdi se, da so zastrupitev s strupenimi vrstami gob zelo redke in le zaradi tega bi smie veljati kot senzacija. V splošnem pa zastrupitev z gobami niso pogosteje kakor z mesom in klobasami. Zaradi zastrupitev s klobasami ne bo prišlo nikomur na misel, da bi svrali ljudi, naj ne jedo klobas, zaradi zelo redkih zastrupitev z gobami pa ljudje v resnicu ne jedo izredno številnih vrst užitnih ter okusnih gob, ki vsebujejo mnogo hranilnih snovi.

Da vladajo takšni predstodi z gobam, je treba predvsem pripisovati nevednosti ne le preprostim ljudim, temveč tudi inteligenčnim. V ljudskih šolah se otroci pri prirodoslu seznajijo površno le z užitnimi gobama, muščino in lisicko, tereji z gobami, ki jih pozna vsak. Posebne pozornosti ne posvečajo pouku o gobah tudi na srednjih šolah, tako da zlasti mestno dijastvo ne pozna dobro niti najnavadnejših užitnih slabin gob.

Nekaj naših domaćinov se je naučilo gobarsvo na priseljenih russkih emigrantov in Čehov. Mesični Rusi so tudi preprosti ljudi, dobri poznavalci gob. Radi nabirajo zlasti golobice in užitno sirovko (lactaria deliciosa). Užitna sirovka, ki spada med mlečnice, je zelo dobra goba. Te vrste gob rase izredno mnogo zlasti v krmenskih gozdovih. Pred tedni je bilo nenavadno mnogo užitnih sirovk v gozdovih nad Preserjem. V

»Gorske bukve« prof. dr. Metoda Dolenca
Izdala jih je Akademija znanosti in umetnosti
Avtorjeva razloga nudi dokaz, da imamo Slovence svoje pravno zgodovino

Ljubljana, 10. oktobra
Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je izdala »Gorske bukve« univ. prof. dr. Metoda Dolenca. V predgovoru posveča avtor svoje veliko pravnozgodovinsko delo tistim, ki so ustanovili Slovencem najvišji zavod znanosti in s tem omogučili, da so prisile »Gorske bukve« na svet. Njim je del posvečeno. Po njihovi zaslugu naj se pokaze, da imamo tudi Slovenci lepo svojo pravno zgodovino.

V uvodu razloga avtor nastanek slovenskega prava in ugotavlja, da je vinogradsko pravo podlaga slovenske narodne pravne zavesti. Ne samo pravnike, temveč tudi vse slovenske izobrazence, ki jih zanimajo slovenska zgodovina, sploh, bodo živo zanimala nadaljnja razpravljanja avtorjeva o zgodovini vinogradarskega prava, za jezikoslovce pa bo zanimala razprava o rabi slovenskega jezika v vinogradarskih zadevah. Večji del obsežnega, 264 strani obsegajočega dela izpoljuje primerjanje tekstopisov gorskih bukvez. Delo zaključi sestavni očrt slovenskega vinogradarskega prava.

Slovenci smo imeli pred več kot tisoč leti svojo lepo državo, ali njena zgodovina še danes ni dokončno proučena. Od poznejšega do začetka novega veka ne vemo tako rekoč nič, ne iz zgodovine našega prava ne iz svoje pravne zgodovine. Sele od kmečkih uporov dalje se pričenja naša zgodovina, iz pokreta kmečkega stanu vključno z zapiski vinogradarskih zborov.

Prišlo je do ustaljenega germanškega prava po zapisih virih, kmalu pa se je pokazala potreba, da se na neki način utrije tudi slovensko pravo. To delo so opravili gospodrujoči sloji, ne na ljubo svojim slovenskim podložnikom, temveč v prid svoje blagajne. Pridelok vinske trte je bil zelo razširjen in priljubljen vir dohodkov, pridobivanje pa se je vrnilo na svojski način, precej različen od občnega kmetijskega gospodarjenja. Ni čuda, da se je za take prilike že zgodaj pojavila potreba, da se je razmerje med gospodrujočimi in služečimi.

To prav ni šele takrat nastalo. Vzrast tega prava se pričenja od naselitve Slovencev na sedanjem ozemlju in ima svoje trdne korenike v dobi lastne državnosti, ostalo je celo v veljavni, ko so Bavari odnosno Franki podjarmili Slovence. Ostalo ni kakor pisano pravo, ampak kot usedilna pravna zavesti, ki je usmerjala odnose med posamezniki in razsojevanje prav na ljudskih sodiščih za slovenske ljudi, medtem

Edmund O' Hara:

Taina profesoria Morbidusa

Roman

L

— Vi bi torej to stvar prevzeli?
— Da, prevzamem jo.
— Ali se zavedate nevarnosti, ki vam priča?
— V polni meri.
— In navlizic teme ste pripravljeni...
— Seveda.

Ta kratek pogovor je tekel v sobi šefa newyorške policije Lenglen. Dva moža sta si stala iz oči v oči. Prvi šef policije, visok, že nekoliko sivih las, star približno petdeset let, je nervozno otipaval s prsti blesteče gume svoje uniforme. Drugi, mlajši, star komaj trideset let, v civilni obleki, energičnega obraza, je stal pred njim vzravnati liki sveča. Na njegovem obrazu ni bilo nobenih znakov razburjenosti, niti napetosti. Šele po zelo resnem pogledu njegovih sivih oči bi se dalo sklepiti, da je ta mož dejansko upoštelo tudi vse morebitne posledice svojih besed in svojega sklepa.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vesti so govorile o srčni kapi, toda to ni bilo točno.

— Izvolute še enkrat sešti, gospod Townsend,

— vest

Kakor da se godi ljudem še vedno predobro ...

Tudi dandanes, ko mnogi že pošteno stradajo, segnije v naših gozdovih mnogo užitnih gob

Ljubljana, 10. oktobra
Gozdovi so pri nas povsod ljudem odprtji. Tudi v okolici Ljubljane nihče ne izganja ljudi iz gozdov, le rožniških gozdovih mora čuvati pogosto dopovedovanje na hibernaciju suhjadi, da ne smijo rabiti žage in sekire. Nihče pa ne preganja gobarjev in ne hibernacij konstanja. Pri hiberniranju konstanja delajo nekateri sicer skodo, ker ločijo veje in klestijo se nezrele ježice, vendar jim nihče ne omejuje svobode. Ce pa nihče ne izganja ljudi iz naših gozdov, bi bilo skoraj potrebno, da bi jih podili v gozdove nabirat gobe Zlasti dandanes, ko so živila tako draga, da revnejši ljudje v pravem pomenu besede stradajo, se človeku zdi vprav greh, da zgnite gozdovih toličko gob samo zaradi neznanja ljudi.

Pri nas, namesto, da bi propagirali nabiranje in konzerviranje gob, kvečenju svarmimo pred njimi, češ gob se že nevarne, ker so strupene. Zastrupitev z gobami, ki so sicer zelo redke, veljajo za največjo senzacijo in nudijo veselji priliko, da časopis je še bolj zastraši ljudi pred uživanjem gob. Ob takšnih prilikah ljudje navadno ne zvedo, s kakšno vrsto gob se je bolnik zastrupil; pogosto se namreč pripeti, da se ljudje zastrupijo z užitnimi vrstami gob, ker jeds postane gobje jedi, ali ker uporabljajo že gnile gobе za jed. Ždi se, da so zastrupitev z strupenimi vrstami gob zelo redke in le zaradi tega bi smie veljati kot senzacija. V splošnem pa zastrupitev z gobami niso pogostejše kakor z mesom in klobasami. Zaradi zastrupitev z klobasami ne bo prišlo nikomur na misel, da bi svartil ljudi, naj ne jedo klobas zaradi zelo redkih zastrupitev z gobami pa ljudje v resnicu ne jedo izredno številnih vrst užitnih ter okusnih gob, ki vsebujejo mnogo hranih snovi.

Da vladajo takšni predstodi z gobah, je treba predvsem pripisovati nevednosti ne le preprostih ljudi, temveč tudi inteligenčce. V ljudskih šolah se otroci pri pridružitvi se seznanjujejo povsno le z užitnim gozdom, mušnico in lisicijo, torej z gobami, ki jih poza vsak. Posebne pozornosti ne posvečajo pouku o gobah tudi na srednjih šolah, tako da zlasti mestno dijarto ne pozna dobro niti najnavadnejših užitnih in

strupenih gob. Dovoli značilno je, da gob poznajo zelo slabo celo absolvenc, nekaterih strokovnih šol, ki usposabljajo dijake za praktične poklice, kjer je poznavanje gob nujno potrebno. Pa tudi abiturienti učiteljišč ne poznajo vse gob tako, da bi lahko naučili otroka v šoleh spoznavati vsej napomembnejše gobe.

Ne nameravamo priporočati, naj bi vse absolventi šol postal mikrologi (goboslovci), dolžnost časopisa pa je da opozori na velik gospodarski pomen nabiranja in konzerviranja gob. Motijo se tisti, ki misijo, da je nabiranje gob le neke vrste sport in da z njim ne more biti nikomur pomagano. Tudi v tem pogledu bi se moralo učiti od drugih narodov, kjer je sicer življenjski standard prebivalstva mnogo višji kakor pri nas, pa vendar ne puščajo nepobaran gob. Tudi gobe so narodno bogastvo, ki pa ima seveda šele tedaj svojo vrednost, ko ga znamenitosti.

Nabiranje gob nima velikega pomena le zaradi tega, ker spremeni gobarski prejemajo za suhe (in sveže gobе v mestih) lepo izkupičke, temveč, ker gobe lahko pomenujo mnogo zlasti v prehrani revnejšega prebivalstva. Pri nas je sicer mnogo gobarjev, a mnogi se vračajo iz gozdov prazni rok češ gob, le letos ne rasto. Večina naših gobarjev išče le gobane ali globanje (jurček), ker drugih vrst užitnih gob ne poznajo. Zopet drugi, ki jih je pa mnogo manj poznajo nekaj vrst gob več, a skrivačev svoje znanje v strahu pred konkurenco. Toda v naših gozdovih so gobarjem najhujši konkurenčni tisti nevedni, ki razbijajo z nekakšnim čudnim veseljem vse gobе ki jih ne poznajo. Tako mora gobar pogosto nabirati med žalostnim opustošenjem ostanke slabših gob.

Nekaj naših domačinov se je naučilo gozdarstvo od priseljenih ruskih emigrantov in Čehov. Med Rusi so tudi preprečili ljudje dobiti poznavalci gob. Radi nabirajo zlasti golobice in užitna sirovka (laetaria delicia). Užitna sirovka, ki spada med mlečnice, je zelo dobra goba. Te vrste gob rase izredno mnogo zlasti v krmskih gozdovih. Pred tedni je bilo nenavadno mnogo užitnih sirovk v gozdovih nad Preserjem. V

Rusiji to gobo zelo cenijo in je vlagajo cele sode, ne le kozarce. Tudi pri nas je sirov tokiko, da bi si jih lahko vsi dovolj konzervirali. Letos gospodarje v Ljubljani še niso vlagale mnogo gob, ker so gobani dragi in ker jih je malo. Značilno je, da užitna sirovka ni nikdar naprodaj na našem trgu. Tudi tudi išče na našem trgu maslenke in golobice, ovčarke, žemljevec in kar je še podobnih, pri nas pogostih gob. Nikdar, tudi v najhujših časih ne, še ni bilo na našem trgu naprodaj brezjega gobana (boletus scaber), ki je zelo pogosta goba in ki jo tudi kmetje poznajo, da ni strupena. V okolici Ljubljane poznajo to gobo pod imenom »nepravji jurček«. Prav tako ne prodajajo na našem trgu turkovi ali kozakov (boletus rufus), ki se razlikujejo od brezogove gobana po bolj rdečem klobuku in debelejšem kocenu.

Jesenji so naši gozdovi zlasti polni krvajč (boletus bovinus), ki spada med cevaste vrste gob, kjer goberan. Ne pristevoj jih sicer med izvrste gobe, zato niso priporočljive za sušenje, toda gospodarje bi lahko iz njih kuhalo ekstrakt, kar ne zahteva nobenih posebnih stroskov. Gobji ekstrakt je celo lažje hraniti kakor suhe gobe in uporaba ter priprava zlasti za juhe je preprosta in lahka. Vendar pri nas skoraj nihče ne kuha gobjega izvlečka. Meščanske gospodarje se radi zalagajo, če je le mogoče, z raznimi živili za zimo, le z gobami se ne, ker jih ne znajo pripravljati in ker je trgo tak slabo založen z njimi. Ljubljana bi lahko konzumirala vsaj dva-krat več gob, ko bi bile na trgu naprodaj tudi druge užitne vrste. Tudi prodajajo razen gobanov le manjše količine čebularice, lisick, borovega glive in kozjih parkeljev. Mnoge gospodarje ne poznajo niti čebularice ter jih zato ne upajo kupovati. Ko ni dovolj gobanov, bi bil trg lahko založen vsaj s čebularicami, ki so tudi dobre za prajočenje, omake, juhe itd. Čebularice so priporočljive tudi za sušenje.

Zdi se, kakor da je ljudem še vedno predobro, kajti sicer bi znali bolj ceniti gobе, ki lahko povsem nadomestijo meso in ki so tudi po vsebini beljakovin enakovredne mesu.

»Gorske bukve« prof. dr. Metoda Dolenca

Izda je Akademija znanosti in umetnosti Avtorjeva razlaga nudi dokaz, da imamo Slovensci svoje pravno zgodovino

Ljubljana, 10. oktobra
Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je izda »Gorske bukve« univ. prof. dr. Metoda Dolenca. V predgovoru posveča avtor svoje veliko pravnonogodovinsko delo tistim, ki so ustavnili Slovencem najvišji zavod znanosti in s tem omogočili, da se prispe »Gorske bukve« na svet. Njim je delo posvečeno. Po njihovi zaslugu naj se počake, da imamo tudi Slovenci lepo svojo pravno zgodovino.

V uvodu razlaga avtor nastanek slovenskega prava in ugotavlja, da je vinogorsko pravo podlaga slovenske narodne pravne zavesti. Ne samo pravnike, temveč tudi vse slovenske izobražence, ki jih zanima slovenska zgodovina, zgodovina, bodo živo zanimala nadaljnja razpravljanja avtorjeva o zgodovini vinogorskega prava, za jezikoslove pa bo zanimivo razprava o rabi slovenskega ježika v vinogorskih zadevah. Vecji del obsežnega, 264 strani obsegajočega dela izpoljuje primerjanje tekstov gorskih bukve. Delo zaključi sestavni očrt slovenskega vinogorskega prava.

Slovenci smo imeli pred več kot tisoč leti svojo lepo državo, ali njeni zgodovini se danes ni dokončno proučena. Od poznejše dobe do začetka novega veka ne vemo tako rekoč nič, ne iz zgodovine našega prava ne iz svoje pravne zgodovine. Sele od kmečkih uporov dalje se prizena naša zgodovina, iz pokreta kmečkega stanu vključje nov jezikovnega razmaha, pojavijo se dokumenti o pravu, ki je veljalo za kmečki zvez.

To pravo ni šele takrat nastalo. Vzrast tega prava se prizena od naselitve Slovencev na sedanjem ozemlju in ima svoje trdne korenike v dobi lastne državnosti, ostalo je celo v veljavji, ko so Bavari odnosno Franki podjarmili Slovence. Ostalo ni kakor pisano pravo, ampak kot usedilna pravna zavesti, ki je usmerjala odnose med posamezniki in razsojenje pravd na ljudskih sodiščih za slovenske ljudi, medtem

ko so pripadniki priseljenega naroda živeli po svojem, večinoma germanskem pravu. Poštano gospodarje tuji prebivalci niso tvegali popolnega zatrjatja prava avtohtonega naroda. Tuje in domača pravo je zelo drugo poleg drugega ter je po naravnih zakonih nekakšne simbioze drugo na drugo vplivalo. Viri in pravni spomeniki tujega, zvečine germanskoga prava, se že do skrajne natančnosti poznani, proučevani in obravnavani, viri slovenskega prava pa niso z znanstvenega stališča v svoji celokupnosti niti še ne razvidni, le po drobnih zaslugeni, spomeniki tega prava v mnogocen izgubljeni. Rekonstrukcija slovenskega prava, kolikor bo to sponih mogoče, bo pravala pravnega razreda Akademije znanosti in umetnosti.

Viri za proučevanje zgodovine slovenskega prava so vsi najstarejši spisi, ki so ohranjeni na našem jeziku, tako tudi britanski spomeniki, ki tudi dopuščajo izvestne sklepke, ki se tičajo našega prava. Naše bivše pravo nam bo pomagalo odkrivati tudi narodno blago, ki nam je ohranjeno v narodnih pesmih, pravovedkah, rekih in pregorih. Mnogo smo že izgubili, ker se nismo pobrigali, da bi rešili arhive naših gradov, samostanov in cerkva. Avtor »Gorskih bukve« je sam v mladosti doživel, ko so pozimi leta 1894. v gradu Luknja pri Novem mestu v peči pokurili stotine foliantov z zapisniki vinogorskih zborov.

Prišlo je do ustaljenega germanskega prava po zapisanih virih, kmalu pa se je pokazala potreba, da se na neki način utrdi tudi slovensko pravo. To delo so opravili gospodarje sloji, ne na ljubo svojim slovenskim podložnikom, temveč v prid svoje blagajne. Pridelki vinskih trte je bil zelo razširjen in priljubljen vir dohodkov, pridobivanje pa se je vrnilo na svojski način, precej različen od občnega kmetskega gospodarjenja. Ničda, da se je za takе prilike že zgodaj pojavila potreba, da se je razmerje med gospodarjevimi in službeni-

mi ljudmi ustalilo v pismeni obliki. Na tem področju se je zaradi tega v teku poznega srednjega veka razbohotilo običajno pravo, ki se moral v korist gorskih gospodov spraviti v enotno strujo.

Premišljeno ustvarjeno sredstvo za to so bile »gorske bukve« iz začetka 16. stoletja. Tu se je zapisovalo pravo, ki velja na vinskih goricah na obe strani obvezno. Vsak zapis v »gorskih bukvah« je velevalen vir za spoznavanje slovenskega prava. »Gorske bukve« spadajo med naše najboljše in najstarejše pravne spomenike, predpisni iz vinogorskega pravne življenja so hrbitenica prava, ki je veljalo med preprostim slovenskim ljudstvom. »Gorske bukve« so po dr. Dolencu med vsemi pravnimi spomeniki pravcati temelj za spoznanje, čiščenje in razlaganje ostalih spomenikov, ki so v celoti važni za ugotavanje narodnega prava Slovencev. Avtorjev veliki izzidelek v obsežnem delu je, da je vinogorsko pravo podlaga slovenski narodni pravni zavesti.

Hypofyza in sladkorna bolezen

Zdravnik zdaj dobro vedo, da je vzrok sladkorne bolezni v prvi vrsti motena funkcija Langerhansovih otočkov v trebusni slinavki in da lahko to bolezen uspešno zatisimo, če spravimo umečno kri v pankreatični sekret insulin. Toda brez vsakega dvoma igrajo v mnogih primerih sladkorne bolezni neko vlogo tudi žleze v notranjo sekrecijo. Zato niso simptomi sladkorne bolezni vedno enaki in klinična slika te bolezni se pogosto znatno razlikuje od slike, kakršno poznamo na živilah, katerim so bili uničeni Langerhansovi otočki.

Glavni inkretorčne žleze v sistemu drugih žleži imajo svoje antagoniste, tako da se pojavi enak znak bodisi pri opečani funkciji ene ali zopet pri pospešeni funkciji nasprotnje žleze. Antagonist insulinu je eden izmed hormonov sprednjega možganskega hypofize. Če zavemamo operativno ta del hypofize živilim, pri katerih je bila sladkorna bolezen povzročena umečno, živili krišno poznamo na živilah, katerim so bili uničeni Langerhansovi otočki.

H. Milus je opremil njegovo kolo s pedali. Leta 1867 so se pojavila na svetovni razstavi v Parizju prva uporabna kolesa, ki jih je izdelal mehanik F. Michaux. On je ustavil tudi prvo tovorno za kolesa na svetu. Umrl je leta 1873 obubožan v umobolnici. Nemški izumitelj je prenesel pogon na zadnjo kolo, prednje je pa uporabil za ravnotežje in smer. Pozneje je uvedel francoski izumitelj kovinasto ogrodje, angleški zične osi, ameriški pa gumijaste obroče. Kroglasti ležaji, že so let let znan izum, je bil uveden tudi pri kolesih.

Leta 1874 je razstavila angleška tvrdka prvo kolo z verzo prestavno na zadnje kolo. Irski živinodravnik James Dunlop je izumitelj z zrakom polnjenih gumijastih obročev. E. Sachar je pri izumil leta 1895 prosti tek. Dolgo je trajalo preden so tehniki priznali kolo. Leta 1869 je bil ustavljeno v Nemčiji prvi kolesarski klub. Še pozneje so se jela kolesa uporabljati za izlete in potovanja. Prvi koncu pretekla sta bili z operacijo uničeni obe antagonistni

žlezi, sponih ne morejo reagirati na količino sladkorja v svoji krvi. Količina sladkorja se dviga ali pada po tem, kolikor je v krvi ogljikovodikov, navzlin temu se pa z močjo izloči malo sladkorja, čeprav je bilo v krvi mnogo saharina.

Številka se pa povsem izpremeni, če vbrizgamo živalim nekaj ekstrakta iz prednje hypofize. Tako nastanejo tipični znaki sladkorne bolezni. Tudi pri zdravih živalih lahko umečno povzročimo prekinjeno izmenjava snovi, kakršna spremja sladkorno bolezen, ne da bi uničili Langerhansove otočke. Antagonistična vloga diabetogenskega

hormona in hypofize proti insulinu se kaže tudi tako, da povzroča pri živalih, ki jim je bil odstranjen prednji poduhec hypofize že neznačna doza insulinu smrtno hypoglykemijsko. Nasprotno pa insulin, vbrizgan zdravim živalim, katerim je bil poprepričan zdravim tudi ekstrakt iz hypofize, zmanjša količino sladkorja v krvi bolj nego pri kontrolnih živalih brez injekcije diabetogenskega hormona. Iz tega sledi praktična pobuda zdravnikom, naj pri znakih sladkorne bolezni ugotove tudi, da li ne gre za preintenzivno delovanje prednjih izrastkov hypofize.

Komar nosilec malarije

Po vsem svetu zahteva malarija na leto okrog dva milijona človeških žrtev

Drobni komar bo nemara osvojil vso severoameriško celino. To presenetljivo ugotovitev je prineslo poročilo Rockefelerjeve ustanove, ki je njen glavni namen zatrdirati po vsem svetu naležljive bolezni. Anopheles darlingi se imenuje te vrste komar, ki spada med najnevarnejše raznašalce v Braziliji in ki se je razširil že tudi v srednjem Ameriku, angleški Honduras in Guatema.

Pred 10 leti Južna Amerika malarije, še ni poznala. Prvi komar, nosilec malarije, je bil ugotovljen pred 10 leti v brazilske dolini Jaguari. Čeprav so se zdravstvene oblasti zavedale pomena tega odkritja in takoj uveljavile vse potrebitno, da ne varnost prepreči, nihče ni slutil, kaj se bo zgodilo že prihodnje leto. Zdaj je položaj v dolini Jaguari naravnost obopen. Malone vsi prebivalci so dobili malarijo. Od 50.000 bolnikov jih je umrlo 5000. Bacile malarije so zanesla prekomorska letala z letališča v Dakaru, na zapadni obali Afrike v Brazilijo. V letalih, letelih nad južnim Atlantikom, so bili gotovi tudi malarčni komarji. Nekaj tedenov potem, ko je prispevalo prvo francosko južnoatlantsko letalo na brazilsko tla, se je pojavila med domačini malarija.

Malarčni komarji so se zelo naglo razširili malone po vsej južnoameriški celini.

Iz zgodovine kolesa

Sedalo na kolesih, z nogami potiskati od zemlje, to je bil izum Karla Dreisa, s katerim je zbulil leta 1817 pravo seznicijo. Za svoj izum je dobil naziv profesorja mechanike. Toda njegov izumeno kolo je bilo brez pedalov, treba je bilo z velikimi koraliki potiskati se od zemlje, da se je izbral razmaz. Ko je bil izumitelj še živ, so že izdelovali v Angliji drezine in jih preizkušali v poštni storbi. Tudi v Ameriki se je pojavilo primitivno kolo. Karel Dreis je umrl pozabljeno leta 1851.

H. Milus je opremil njegovo kolo s pedali. Leta 1867 so se pojavila na svetovni razstavi v Parizju prva uporabna kolesa, ki jih je izdelal mehanik F. Michaux.